

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:10.09.2022 ✓Accepted/Kabul:24.10.2022

DOI:10.30794/pausbed.1173592

Research Article/Araştırma Makalesi

Doğan, G. (2022). "Korona Virüs Algısının Japon Kısa Şiiri Senryülardaki Yansıması-Beyaz Yakalı Senryū Eserleri Üzerinden-" *Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2022 Sayı 53: Özel sayı 2, Denizli, ss. 081-0101.

KORONA VİRÜS ALGISININ JAPON KISA ŞİİRİ SENRYÜLARDAKİ YANSIMASI

-BEYAZ YAKALI SENRYŪ ESERLERİ ÜZERİNDEN-

Güliz DOĞAN *

Öz

İnsanlar, yaşadıklarını veya hissettiklerini mutlaka etrafındaki kişilerle paylaşma ihtiyacı duymuşlardır. Bunu da şiir, roman gibi çeşitli edebi türler aracılığıyla dile getirmişlerdir. Bu çalışmada, 2020 yılından itibaren hayatımızı etkileyen Korona virüs algısının Japon kısa şiiri *senryū* eserlerindeki yansıması ele alınacaktır.

Senryū, 5-7-5 hece olmak üzere toplamda 17'li hece ölçüsüyle yazılan, mizah ve hiciv içeren Japon kısa şiir türüdür. Koronanın hayatımızda yer aldığı 2020 ve 2021 yıllarına ait Beyaz yakalı *senryū* eserleri derlenerek, metin madenciliği (*text-mining*) yöntemi ile sözcük kullanımları, sıklıkları ve sözcükler arasındaki ilişkiler analiz edilecektir. Analiz sonucunda eserlerde geçen, Korona virüsü ile ilgili oluşan algının ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Korona virüs, çok sayıda kişinin ölümüne yol açan ve yakalanan kişilerde kalıcı hasar bırakan bir salgın olmasına karşın, *senryū* adı verilen şiirlerde esprili bir şekilde ele alınmıştır. Eserlerde, maske kullanım zorunluluğu, virüsün yayılmasını önlemek amacıyla uzaktan çalışma, tele çalışma, online toplantı, maske-mesafe-hijyen kurallarına uyma, evde kalma gibi çeşitli konuların işlendiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Japon kısa şiiri, *Senryū*, Korona virüs (Covid-19).

REFLECTION OF CORONA VIRUS PERCEPTION IN JAPANESE SHORT POEM *SENRYŪ*

-THROUGH THE SALARYMAN *SENRYŪ* POEMS-

Abstract

People have always felt the need to share their experiences or feelings with the people around them. They expressed this through various literary genres such as poetry and novels. In this study, the reflection of the perception of the Corona virus, which has been affecting our lives since 2020, in the works of the Japanese short poem *senryū* will be discussed.

Senryū is a type of Japanese short poem that contains humor and satire, written in 17 syllables, 5-7-5. By compiling the *Senryū* works belonging to the years 2020 and 2021, when the corona took place in our lives, the use of words, their frequencies and the relations between the words will be analyzed with the text-mining method. As a result of the analysis, it is aimed to reveal the perception about the Corona virus in the poems.

Although the corona virus is an epidemic that killed many people and left permanent damage to those who were caught, it is discussed in poems called *senryū* in a humorous way. In the works, it is seen that various subjects such as the obligation to use masks, remote working to prevent the spread of the virus, teleworking, online meeting, mask-distance-hygiene rules, and staying at home are covered.

Keywords: Japanese short poem, *Senryū*, Corona virus (Covid-19).

*Arş. Gör., Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Japon Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, KAYSERİ.
e-posta: gulizenbatan@erciyes.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-2638-9830>)

1. GİRİŞ

Çin'de ortaya çıkan ve sonrasında tüm dünyayı etkisi altına alan Korona virüs salgını, 2020 yılından itibaren hayatımızı olumsuz şekilde etkilemektedir. Salgının yayılmasını önlemek için her ülke, maske kullanımının zorunlu olması, toplu yaşanan yerlerde mesafeye dikkat edilmesi, sık sık el yıkanması, dezenfektan kullanılması, gerekmedikçe dışarı çıkılmaması gibi çeşitli önlemler uygulamaktadır. Bu çalışmada da korona virüs salgını ile ilgili olarak var olan algnın Japon kısa şiir türü olan *senryū*lardaki yansıması ele alınacaktır. Japonya'da her sene düzenlenen Japon kısa şiiri *senryū* yarışması olan **Beyaz Yakalı Senryū** (サラリーマン川柳 / sararīman senryū) yarışması¹ *Dai-ichi* Hayat sigortası² şirketi tarafından ilk olarak 1987 yılında sadece şirket çalışanları arasında düzenlenmiştir. Yoğun ilginin olması sebebiyle sonraki yıllarda da popülerliğini sürdürmüştür. Yarışmanın adında geçen, Japonca'da "Maaş alarak yaşamını sürdüren kişi, maaş alan şeklinde tanımlanan "サラリーマン (sararīman)" sözcüğü, İngilizce'de "salaryman"a karşılık gelmektedir. Cambridge sözlükte "salaryman", "Her gün çok uzun saatler çalışan iş elemanı. Japonya'da ofiste maaş için çalışan kişi" olarak tanımlanmaktadır. Oxford sözlükte ise, "(Özellikle Japonya'da) beyaz yakalı çalışan (ofiste çalışan kişi)" şeklinde yer almaktadır. Cambridge sözlükte **Beyaz yakalı** (**white-collar**) sözcüğü, "Ofislerde çalışan, fiziksel çabadan çok, zihinsel çaba harcayan kişi" olarak tanımlanmakta ve şiir yarışmasının adının Türkçe'ye aktarımında **beyaz yakalı** sözcüğü tercih edilmiştir.

Bu *senryū* yarışmasına, 2020 yılında 62,542 eser, 2021 yılında ise; 62,657 eser ile başvurulmuştur. Çok sayıda başvuru eserleri arasından *Dai-ichi* Hayat sigortası şirketinin eser seçme jürisi en iyi 100 eseri belirlemektedir. En iyi 100 eser resmî web sitesinde yayımlandıktan sonra tüm Japonya halkının oylamasına sunulmuş en iyi 10 eser seçilmektedir. Japon televizyon kanallarında ve gazetelerde de seçilen en iyi 10 eser duyurulmakta ve haber yapılmaktadır. Eserlerde çeşitli konular yer almaktadır. Bunlar; iş yeri ile ilgili olanlar, ast-üst ilişkisi, aile ile ilgili olanlar, teknolojik konular, günlük yaşanan komik durumlar vb.dir.

Senryū (川柳) şiiri *Reikai Shinkokugo Jiten* adlı sözlükte, "(Edebiyat) Edo döneminde³ ortaya çıkan, halkın arasında popüler olan 5-7-5 heceli mısradan oluşan kısa şiir. Haikudaki gibi mevsim konuları⁴ veya kesme sözcük (kireji) sınırlamalarının olmadığı, insanların duygularını, görgü ve geleneklerini ele alıp, toplumun şartlarını eleştirerek eğlence katmaktadır. Bu şekil mısraları seçen kişi olan **Karai Senryū** (柄井川柳)'nun adından *senryū* olarak adlandırılır hale gelmiştir." şeklinde tanımlanmaktadır. *Senryū* şiir türü 5-7-5 hece olmak üzere 17'li hece ölçüsünden oluşan kısa Japon şiir türüne verilen addır. Japon kısa şiir türü olan haikudan farkı ise; haiku konu olarak doğayı ele almaktadır. *Senryū* ise; insan ve insan yaşamını ele almaktadır. Konusunu insanın oluşturması sebebiyle, insanların yaşadıkları olaylar ya da duygular zaman değişse bile genellikle ortaklık göstermektedir. Bundan yüzyıllar önce yaşayan insanların hayatlarına bakılacak olursa, değişmeyen ortak duygu ya da olayların olduğu görülmektedir.

Eserlerin önemli bir özelliği ise, şair ile aynı duyguların paylaşılmasıdır. Bu aynı duyguları hissetme Japonca'da 共感 (**kyōkan**) sözcüğü ile ifade edilmektedir. 共感 (**kyōkan**) sözcüğü *Reikai Shinkokugo Jiten* adlı sözlükte, "Başkalarının fikir veya düşüncelerine 'o şekilde veya öyle' diye hissetmedir." şeklinde tanımlanmaktadır. *Senryū* şiirinin Japon halkı tarafından sevilmesinin sebebi olarak, kişilerin içlerinden geçen duygularına tercüman olmaları gösterilmektedir. Yine aynı sözlükte 建前 (**tatemaie**) sözcüğü, "Kural olarak oluşturulan politika. Görünüşteki düşünce" olarak, 本音 (**honne**) sözcüğü ise, "Gerçek niyet, gerçek hislerin oluşturduğu sözcük" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu iki kavram, Japon toplumunda oldukça önemlidir. Japon toplumunda uyumu sağlamak için gerçek hislerin söylenilmesinden kaçınılmaktadır. Bu şiir türünde, takma ad kullanılması, yazar kişinin kim olduğunun bilinmemesi sebebiyle iç sesini aktarabilmektedirler ve eser oluştururken oldukça rahat davranabilmektedirler. Yazılan eserlerin de internet aracılığıyla kolay bir şekilde ulaştırılması da popülerliği açısından oldukça önemlidir.

Eserleri oluşturmak görüldüğü kadar kolay değildir. Mizah içermeli, fazla açıklayıcı olmamalıdır. Eserlerin yazımı ile ilgili olarak, çeşitli kurallar bulunmaktadır. Öncelikle şekil olarak, 5-7-5 hece olmak üzere 17'li heceden oluşması önemlidir. Ancak, 17'li hece ölçüsü kuralına uyulmadığı durumlar da bulunmaktadır. 字余り (**jiyari**),

1 Her kesimden kişinin başvurması sebebiyle daha genel olarak, bu *senryū* şiir yarışmasının ismi 2022 yılı itibarıyla, "Kolayca bir eser! Benim *Senryū* Yarışması (サラッと一句! 私の川柳コンクール / Saratto ikku! Watashi no senryū konkūru)" olarak değiştirilmiştir.

2 Japonca orijinal adı 第一生命保険株式会社 (*Dai-ichi seimei hoken kabushikigaisha*)'dır.

3 Edo dönemi, 1603- 1867 yılları arasında kalan 265 yılı kapsayan dönemdir.

4 季題 .

hecenin fazla olmasını ifade etmektedir.字足らず(*jitarazu*) sözcüğü ise; hece eksikliğinin görülmesini ifade etmektedir.

Aşağıda *senryū* ile ilgili örneklere yer verilmektedir.

「ちがうだろ!」 妻が言うなら そうだろ (Chigaudaro!/ tsuma ga iu nara/ sōdarō)

“Öyle değil!” /hanım söylüyorsa / öyledir (そら)

Eserde, kendisine öyle olmadığını söyleyen hanımından korkan erkek, hanımının söylediğini onaylamaktadır.

昔親 今は子どもが 隠す菓子 (Mukashi oya/ ima wa kodomo ga/ kakusu kashi)

Önceden ebeveyn/ şimdi ise çocuk/ saklar tatlıyı (ポン太)

Çocuk yetiştirirken sağlığa dikkat eden ebeveynler, çocuklarına fazla tatlı yedirmek istememektedir. Aynı şekilde, ebeveynleri yaşlanıp çeşitli hastalıklara sahip olmaları sebebiyle şimdi de çocukların tatlıyı saklamaları ifade edilmiştir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI, YÖNTEMİ, KAPSAM ve SINIRLILIKLARI

Senryū şiirinin önemli özelliklerinden birisi, yazıldığı dönemin ya da zamanın önemli olaylarını ele almasıdır. 2020 yılı eserlerine bakıldığında özellikle Korona virüs (Covid-19) ile ilgili olarak yazılan eserlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu çalışmadaki eserler, korona virüsün görülmeye başlandığı ve etkisinin sürdüğü 2020 ve 2021 yıllarındaki Beyaz yakalı *senryū* yarışmasının Dai-ichi Hayat sigortası şirketinin resmî web sitesinde yayınlanan her yılın en iyi 100 eserleri arasından derlenecektir. 2020 yılı **en iyi 100** eser içerisinde **67** eser, 2021 yılı **en iyi 100** eser içerisinde ise, **65** eser olmak üzere toplamda **132** eser analiz edilecektir. Analiz edilen eserler, Japonca orijinal eser, takma ad⁵ ve Türkçe'ye aktarımları⁶ şeklinde yer almaktadır. Derlenen **132** eser, metin madenciliği (*text-mining*) yöntemiyle içerikleri analiz edilecektir. Analiz sonucunda eserlerde en sık geçen 150 sözcük belirlenerek, bu 150 sözcük içerisinde Korona virüsle ilgili olan sözcükler seçilerek tablo olarak yer verilecektir. Metin madenciliği (*text-mining*) programı olarak **Japon Koichi Higuchi** tarafından oluşturulan **KHCoder** adlı program kullanılacaktır. Bu program, eser dilinin Japonca olması ve Japonca dilini tanınması sebebiyle seçilmiştir. Programda derlenen bütün eserlerde geçen sözcükler ve sözcükler arasındaki ilişkileri gösteren sözcük ağına da yer verilecektir. Metin madenciliği (*text-mining*) yöntemi büyük verileri derleyerek, veriler içerisinde anlamlı bilgiler elde etmeyi amaçlamaktadır.

Korona virüs hastalığı ile ilgili olarak, T.C. Sağlık Bakanlığı Covid-19 Bilgilendirme Platformu olarak düzenlenen resmî web sitesinde, “Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19), ilk olarak Çin’in Vuhan Eyaleti’nde aralık ayının sonlarında solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) gelişen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020’de tanımlanan bir virüsdür.” şeklinde yer almakta ve COVID-19 sözlüğü’nde “Pandemi: Bir hastalığın veya enfeksiyon etkeninin ülkelerde, kıtalarda, hatta tüm dünya gibi çok geniş bir alanda yayılım göstermesi. Açıklama: COVID-19, ülkemizde de ilk vakanın görüldüğü 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi ilan edilmiştir.” şeklindeki bilgilendirme yer almaktadır. Bu virüs, tüm dünyaya yayıldığı gibi Japonya’da da etkili olmuştur.⁷ Çok sayıda kişi bu virüse yakalanarak hayatını kaybetmiştir. Korona virüs, insandan insana temas veya aynı ortamdaki havayı soluyarak bulaşması sebebiyle oldukça dikkat edilmesi gerekmektedir. Korona virüsün bulaşmasını önlemek amacıyla Japon hükümeti tarafından, maske takma zorunluluğunun bulunması, mesafeye dikkat edilmesi, hijyen ve etkili el yıkanması, dezenfektan kullanımı, evde kalma ve işe gitmeme, uzaktan çalışma, (tele- çalışma), yeme-içme yerlerinin akşam 20:00’den sonra kapanması, restoranlarda bölmelerin (ayırıcı) kullanılması gibi çok sayıda önlemler almıştır.

Hastalık konusu, edebi eserlerde yer alan konulardan birisidir. Hastalık konusu ile ilgili olarak, “Dünya Edebiyatında “Amansız Hastalık Söylemi”- Sontag, Karatani, ve Dumas Fils Örneklerinde” başlıklı çalışmada amansız hastalık metaforunu ele almıştır. Sontag, verem ve kanser gibi hastalıkların Batı söyleminde ölümle

⁵ Takma ad kısmında yer alan sözcüklerin, anlamlı olmaları durumunda dipnotta anlamlarına yer verilmektedir.

⁶ Eserlerin Türkçe’ye aktarımları tarafımda yapılmıştır.

⁷ Japonya’da ilk vakanın görülmesi ise, 16 Ocak 2020’de Vuhan’dan dönen Kanagawa’lı bir Japon’da görülmüştür.

özdeşleştirmelerinin bu hastalıklara yönelik bilimin bilgisizliğinden ve çaresizliğinden kaynaklandığını savunmakta olduğunu, Karatani'nin ise bunun tam tersini iddia ettiği ifade edilmektedir (Güven, 2016).

Korona virüsün şiirlerde konu olarak yer alması ile ilgili olarak Japonya'da ve ülkemizde yapılan çalışmalar bulunmaktadır. "Japonca Eğitim Programı (JLP) *Senryū* Yarışması Raporu" başlıklı çalışmada, Japonca Eğitim Programı (JLP) tarafından gerçekleştirilen *senryū* yarışmasının sonuçları ile ilgilidir. Konu olarak "**Korona**" ele alınmıştır. Öğrencilerden, Google forms aracılığıyla tek eser ve kısa bir yazı yazmaları istenmiştir. Yarışma öncesinde öğrencilere *senryū* ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Korona salgını sırasında öğrencilerin nasıl hissettiklerini öğrenmek amacıyla düzenlenmiştir. Konusunun karanlık olması sebebiyle negatif eserlerin çok olacağı ön yargısına karşın, pozitif şekilde ele alınan eserlerin çoğunlukta olduğu belirtilmektedir (Kusaki ve Kawachi, 2022).

"Korona salgını sırasında Japonya'da öğrenim görme -Uluslararası öğrencilerin yalnızlık ve dayanıklılığı -" başlıklı çalışmada Korona virüsün ortaya çıkmasından iki sene sonrasına denk gelen Aralık 2021 yılında Japonya'da öğrenim gören yabancı öğrenciler ve ülkelerinden online olarak katılan öğrencilere anket düzenlenmiştir. Anket sonucunda korona etkisiyle öğrencilerin, stres, endişe, yalnızlık hissettikleri görülmekle birlikte bu duyguların üstesinden gelmek için çeşitli yöntemler denedikleri sonucuna varmıştır (Murata, 2022).

Bu çalışmadaki beyaz yakalı *senryū* yarışması eserleri, her kesimden Japon halkı tarafından yazılan eserlerin derlemi şeklindedir. Eserleri oluşturan kişiler profesyonel şair değillerdir ve popüler kültürü yansıtmaktadırlar. Türkiye'de Korona virüs ve şiir ile ilgili olarak yapılan çalışmalar ise aşağıda yer almaktadır. Türkiye'de korona virüs ile ilgili olarak yazılan şiirlerle ilgili çalışmalara bakıldığında, daha çok sözlü kültür temsilcileri veya aktarıcıları olan âşıklar tarafından yazıldıkları görülmektedir.

"Halk Şairlerinin Dilinde Covid 19" adlı çalışmada 11 halk şairinin Covid 19 ile ilgili olarak yazdıkları şiirlerini incelemiştir. Halk şairleri korona virüs ile ilgili olarak, virüsün çıkış yeri, amansız bir hastalık olması, bulaşıcılığı, insanlara ders olması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu durum, halk şairlerinin güncel olayları takip etmekte olduklarını vurgulamaktadır (Altınkaynak, 2020).

Âşıklar tarafından korona virüs ile ilgili yazılan eserlerde ortak nokta, halkın sorunlarına duyarsız kalmamaları ve konuya dikkat çekerek halkı bilinçlendirmeleridir. Aşağıda yer alan çalışmalarda da ortak özelliştir.

"Salgın Hastalıkların Âşik Tarzı Türk Şiirine Yansıması: Yeni Tip Koronavirüs (COVID-19) Örneği" başlıklı çalışmada, âşıklar tarafından ele alınan sokağa çıkma yasağı, temizlik kurallarına uyma, evde kalma çağrısı gibi korona virüsle ilgili yazılan şiirler ele alınmıştır. Çalışmanın sonucunda ise, âşıkların halkın ortak sorunlarına duyarsız kalmadıkları ve halktan kopuk yaşamadıkları ifade edilmiştir (Saraç,2020).

Âşıklar, korona virüsü ile ilgili olarak, ortaya çıkmasının nedeni insanların günahkâr olmaları nedeniyle ceza olduğunu belirtmektedirler.

"Gerçek Ozan Kimdir Diye Sorarsan/Çağına Tanıklık Eden Kişidir: Âşıkların Toplumsal Rollerini Açısından Koronavirüs Konulu Eserleri" adlı çalışmada, korona virüs ile ilgili Âşıkların eserlerini dinleyenlerin, virüsün ilahi bir ceza olduğu düşüncesi ve zalimlerin ve kötülüklerin korona virüsüyle birlikte yok olması temennilerinin topluma önderlik etme rolleriyle çeliştiklerini düşünmektedirler (Teke,2021).

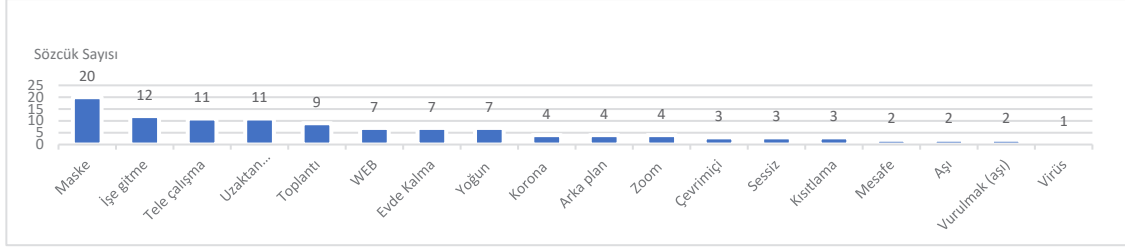
Töret (2021)'in "Covid-19: Küresel Salgın Sürecinin Âşik Nurşah'ın Şiirlerine Yansıması" başlıklı çalışması bulunmaktadır. Bu çalışmada Âşik Nurşah'ın korona virüsün ortaya çıkmasını da insanların hatalarından kaynaklandığını belirtmektedir. Âşik olarak dikkat çekme ve halkı bilinçlendirme görevini yerine getirdiğini, sıkıntılarının geride kalacağı şeklinde topluma moral verdiği belirtilmektedir.

Yukarıda yer alan çalışmaların dışında, "Elektronik ortamda Kovid-19 Salgın Edebiyatı (Şiir Örneği)" başlıklı çalışmada şiir ve şiirimsiler olarak derleyerek elektronik ortamda yazılan eserlerin geniş bir kitleye yayılarak "korona edebiyatını" oluşturduğu ifade edilmektedir (Çetin,2020).

Yukarıda yer alan eserlerde korona virüs denilince akla gelen "**maske, mesafe, hijyen kuralları, evde kalma, sokağa çıkmama**" gibi konuların işlendiği de anlaşılmaktadır.

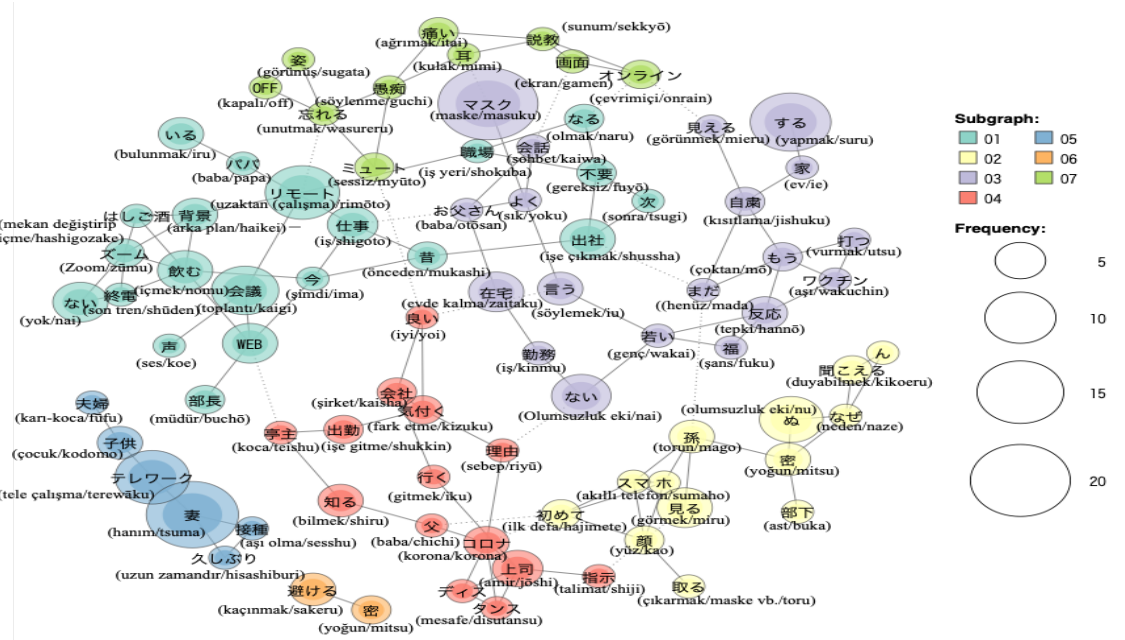
3. KORONA VİRÜS İLE İLGİLİ ESERLERİN ANALİZİ

Bu kısımda korona virüs ile ilgili eserlerin analizlerine yer verilecektir.

Grafik 1: Korona ile ilgili eserlerde görülen sözcükler ve sözcük sayıları

Eserlerde geçen sözcükler incelendiğinde korona virüsle ilgili olan sözcükler ve kullanım sıklıkları yukarıdaki grafikte yer almaktadır. Eserlerde en çok geçen sözcük “maske” sözcüğü olmakla birlikte 20 yerde geçmektedir. Bu sözcüğün ardından en sık yer alan sözcükler, “işe gitme, tele çalışma, uzaktan çalışma, toplantı, web, evde kalma, yoğun, korona, arka plan, Zoom, çevrimiçi, sessiz, kısıtlama, mesafe, aşı, vurulmak, virüs” sözcükleridir.

Grafik 2: Korona virüs ile ilgili eserlerin sözcük ağı

Yukarıda yer alan sözcük ağı, Korona virüs ile ilgili bütün eserlerde geçen sözcük kullanımları ve sözcükler arasındaki ilişkileri göstermektedir. Tüm eserlere bakıldığında “Maske”, görünmek, sohbet, evde kalma, tele çalışma, hanım, aşı olma, korona, mesafe sözcükleri ilişkilendirilmiştir. “Tele çalışma” ile ilgili olarak evde bulunan aile bireyleri, karı-koca, çocuk, hanım ve aşı vurulma şeklindedir. “Uzaktan çalışma” ile ilgili, “iş, web, toplantı, baba, arka plan, mekân değiştirip içme, Zoom, son tren, müdür, işe çıkma, iş yeri, gereksiz” sözcükleri yer almaktadır. “Online” ile ilişkili sözcükler, sunum, kulak, ağrımak, söylenme, görünüş, kapalı, unutmak tır. “Yoğun” anlamında kullanılan korona önlemi ile ilgili olarak, Akıllı telefon, torun, yüzünü görmek, ast sözcükleridir. “Korona” ile ilgili olarak, “mesafe, amir, talimat, sebep, baba, bilmek, koca, fark etmek, işe gitme, şirket” sözcükleri yer almaktadır.

3.1. MASKE KULLANIMI İLE İLGİLİ OLAN ESERLER

Bu kısımda, maske kullanımı ile ilgili olan eserler ve açıklamalarına yer verilmektedir. Maske kullanımının zorunlu olması ile ilgili eserler görülmüştür. Bu eserlerde, dışarı çıktığında mekân fark etmeksizin maske takma

zorunluluğunun bulunduğu anlaşılmaktadır. Zorunluluğun bulunması sebebiyle evden çıkarken maske almayı unutmamak önemlidir.

どの店も ドレスコードは マスクあり⁸ (もやし)

Her dükkânda / giyinme kuralı/ maske var (*Dono mise mo/ doresukōdo wa/ masuku ari*)

あっ、マスク! 降りた階段 また登り (花園の迷宮)

Aa, maske! / indiğim merdiven/ yine çıkarım (*Aa, masuku!/ orita kaidan/ mata nobori*)

Maske takıldığında yüzün tamamı görünmemektedir. Bu durum, bayanlar tarafından avantaj olarak görülmektedir. Maske kullanımının zorunlu olması sebebiyle sadece göz makyajı yaparak zamandan tasarruf yapıldığından söz edilmektedir. Yüzün tamamının görünmemesi sebebiyle makyaj eksik yapılmaktadır. Ayrıca, makyajsız olarak dışarı çıktığında telaşlanıldığı da eserlere yansımaktadır.

アイメイク 仕上げにマスク 時短術 (コダクさん)⁹

Göz makyajı/ yapınca maske/ zaman tasarrufu (*Aimeiku/ shiage ni masuku/ jitanjutsu*)

マスクとる 緊急事態 ノーメイク (ちろすけ)

Maske çıkarma/ OHAL (Olağanüstü hâl) / makyajsız (*Masuku toru/ kin'kyūjitai/ nōmeiku*)

Maskeyi çıkarınca makyajsız olması olağanüstü hâl olarak ifade edilmiştir. Burada 緊急事態宣言 (*kin'kyūjitai sengen*) sözcüğü Korona virüs sebebiyle **OHAL (olağanüstü hâl) ilan edilmesi** ile ilgilidir.

Maske kullanımı ile ilgili olarak eserlerde olumlu ve olumsuz olmak üzere iki farklı bakış açısına sahip insanların bulunduğu görülmektedir. Olumlu olarak karşılanan eserlerde maske takıldığında kendisine güzel veya yakışıklı olarak söylenilmesinden hoşnut olunmasıdır. Ancak, bunun tam aksine maske takan kişiyi tanımakta zorluk çekilmesi, maske takan kişilerin karıştırılması gibi durumlar da görülmektedir. Maske ile genç gösterdiği söylenildiğinde maskenin çıkarılmak istenmemesi de yer almaktadır.

Maske takıldığında yüzün farklı görünmesi de eserlerde sıkça yer almaktadır. Maskesini çıkaran kişi, tanınmakta güçlük çekilmektedir. Uzaktan maskeli olan kişilerin birbirine benzedikleri, aynı dönemdeki arkadaşların yüzünü henüz göremediklerinden de söz edilmektedir.

マスクだと よく言われます イケメンネ。 (ソノマン)

Maskeyle/ sıkça söylenilir/ yakışıklı di mi (*Masuku da to/ yoku iwaremasu/ ikemen ne.*)

気付かない 理由はマスクか すっぴんか (チュニャン)

Fark etmiyorum/ sebebi maske mi/ makyajsızlık mı (*Kizukanai/ riyū wa masuku ka/ suppin ka*)

お若いと 言われマスクを 外せない (エチケット)

Gençsin/ denilince maskeyi/ çıkaramıyorum (*Owakai to/ iware masuku wo / hazusenai*)

「久しぶり!¹⁰」 なんか違和感 マスクなし (虎の子)

“Uzun zaman oldu!” /bir şey garip/ maske olmadan (*Hisashiburi!/ nan ka iwakan/ masuku nashi*)

マスク顔 確信持てず 見つめ合う (福笑い)

Maske yüzü/teyit edemeden/ birbirine bakma (*Masukugao/ kakushin motezu/ mitsumeau*)

8 Çalışmada geçen tüm şiiirlerin Türkçe'ye aktarımları tarafımda yapılmıştır.

9 Eserin yan kısmında parantez içinde takma ad yer almaktadır.

10 久しぶり!(hisashiburi) sözcüğü, uzun zaman sonra karşılaşılan kişiler için kullanılmaktadır.

乾杯で マスク取ったら どちら様 (ロバの耳)

Şerefe derken/ maskeyi çıkarınca/ kimsiniz? (*Kanpai de/ masuku tottara/ dochira sama*)

何処にいる? みんなマスクの 運動会 (ペンさん)

Nerede? / herkes maskeli/ spor günü (*Doko ni iru?/ minna masuku no/ undōkai*)

いつだろう 同期の素顔 見れるのは (なんちゃって大学院生)

Ne zaman acaba/ dönem arkadaşının yüzünü/ görebileceğimiz (*Itsu darō/dōki no sugao/mireru no wa*)

Maske takılı olduğunda kişinin yüz ifadesinin muhatabı tarafından anlaşılması ile rahatlama hissedilmektedir. Maske takan kişi güler yüzlü bir ifade takınmasına karşın, kendi içinde muhatabına karşı hissettiği negatif duyguların anlaşılması ile mutlu hissetmektedir. Ancak, bu durum bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. İş ortamında maske takan amirinin yüzünden nasıl bir tutum içinde olduğunu anlayamamak, tedirginlik oluşturmaktadır.

にこやかに マスクの下で 「うっせえわ!」¹¹ (ヨッシー)

Güler yüzle/ maskenin altında/ “kapa çeneni!” (*Nikoyaka ni/ masuku no shita de/ “ussēwa!”*)

マスクして 上司の顔色 読み取れず (やればできる)

Maske takan/ amirin yüz rengini/ okuyamıyorum. (*Masuku shite/ jōshi no kaoiro/ yomitorezu*)

3.1.1. Maske Kullanımı ve Evin Hanımı ile İlgili Eserler

Bu kısımda evin hanımı ve maske kullanımı ile ilgili olan eserlere yer verilmektedir. Beyaz yakalı çalışanın, eve gelir gelmez hanımının kendisini maske ile karşılaşmasından söz edilmektedir. Aile bireyleri (evin hanımı ve kızı), beyaz yakalı çalışanın kirli olduğunu düşünmektedir. Bu durum eserde, maskenin bile evin hanımı ve kızının çamaşırlarından ayrı yıkanması ile anlaşılmaktadır. Evin hanımı, çok konuşan ve dırđır yapan birisi olarak tasvir edilmektedir. Uzun süre maske takıldığında maskenin lastik kısmı kulağı ağrıtmaktadır. Bu durum, aynı zamanda hanımının dırđırıyla ilişkilendirilerek kulağının ağrması tasvir edilmiştir. Evin hanımının dırđırından şikayetçi olduğu ve maskenin bile bu durumu engelleyemeyeceği ifade edilmektedir.

「ただいま」と 声を聞くなり 妻マスク (ばいきんまん)

“Ben geldim” diye/ sesi duyar duymaz/ hanım maske (*“Tadaima” to/ koe wo kiku nari/ tsuma masuku*)

マスクさえ 妻と娘と 別洗い (まさるクエスト)

Maske bile/ karım ve kızıyla/ ayrı yıkanır (*Masuku sae/ tsuma to musume to / betsu arai*)

耳痛い 常時マスクと 妻の愚痴 (サミー)

Kulağım ağrır/ uzun süre maskeden ve/ hanımın dırđırından (*Mimi itai/ jōji masuku to/ tsuma no guchi*)

マスクでは 防ぎきれない 妻のグチ (ワイさん)

Maskeyle/engel olunamaz/ hanımın dırđırısı (*Masuku de wa/ fusegikirenai/ tsuma no guchi*)

3. 2. UZAKTAN ÇALIŞMA İLE İLGİLİ ESERLER

Korona virüs ile ilgili eserlerde sıkça geçen diğeri konu ise; uzaktan çalışmadır. Uzaktan çalışma uygulaması, kişilerin evde kalarak toplantılara online olarak katılması şeklinde işleri yürütmektir. Aşağıda, uzaktan çalışma ile ilgili olan eserler ve açıklamalarına yer verilmektedir. Uzaktan çalışma ile ilgili eserler analiz edildiklerinde, uzaktan

¹¹ うっせえわ! sözcüğü, 2021 yılı Yeni sözcük- Popüler sözcüğü büyük ödülü içinde ilk 10'a girmiştir. Şarkıcı Ado tarafından aynı isimle 23.10.2020 tarihinde piyasaya sürdüğü şarkının ismidir. 「うるさい(urusai)」→「うるせえ(urusē)」→「うっせえ(ussē)」 şeklinde değişime girerek うっせえわ (ussēwa) olarak kullanılmaktadır.

çalışmanın avantajları ve dezavantajları, uzaktan çalışmada farklı tutumun olması, arka plan ayarlama ile ilgili oldukları görülmüştür. Uzaktan çalışmada ekrana yansıyan görüntünün güzel olması önemlidir. Web toplantısı sırasında güzel görünmek için çeşitli yöntemlere başvurulmaktadır. Çevrimiçi toplantıya katılırken, görülebildiği kadar (sadece ekrana yansıyan kısmın) güzel kıyafet giyerek gösteriş yapılmasından söz edilmektedir. Ev içindeki yaşam, uzaktan çalışmada da devam ettirilmek istenmektedir. Uzaktan çalışma sırasında kameraya ailenin yaşam duygusunun yansımaları tasvir edilmektedir. Aile içindeki bireyler ve aile yaşantısı ekrana yansımaktadır.

Ev hayvanının, rahat durması halinde birlikte toplantıya katılmak istemektedir. Ancak, kedinin ses çıkarmasından endişe duymaktadır. Bazı durumlarda, uzaktan çalışmada ev hayvanının yapmış olduğu hareketine sevinmektedir. Beyaz yakalı çalışanın beslemiş olduğu köpek, web toplantısı sırasında müdüre bağırılmaktadır. Müdüre karşı bağırılmayan çalışanın yerine, köpeğinin bağırmasından mutlu olmaktadır.

距離を取り 小顔に見せる Web会議 (しーしー)

Mesafe alıp/ yüzü küçük gösteririm/ Web toplantısı (*Kyori wo tori/ kogao ni miseru/ Web kaigi*)

オンライン 見える範囲で 見栄を張る(多苦労)

Çevrimiçi/ görüldüğü kadar/gösteriş yapma (*Online/ mieru han'i de/ mie wo haru*)

なかぬなら 膝に猫乗せ ウェブ会議 (リモート人¹²)

Ses çıkarmasa/ dize kediyi alıp/ Web toplantısı (*Nakanu nara/ hiza ni neko nose/ Webu kaigi*)

Web toplantısı sırasında kediyi dizine alarak, rahat bir şekilde toplantıya katılmak istemektedir.

飼い犬が 部長にシャウト Web会議 (うーるちゃん)

Beslediğim köpek/ müdüre bağırır/ Web toplantısı (*Kai inu ga/ buchō ni shauto/ Web kaigi*)

リモートの 会議に映る 生活感 (はまころ) (*Rimōto no/ kaigi ni utsuru/ seikatsukan*)

Uzaktan/ toplantıya yansır/ yaşam duygusu

3.2.1. Uzaktan Çalışmanın Avantajları ile İlgili Eserler

Aşağıda korona virüsü sebebiyle uzaktan çalışmanın avantajları ile ilgili eserlere yer verilmektedir. Uzaktan çalışmanın hayatımızda yer almasıyla birlikte bazı avantajlar da sağlamıştır. Sabah erken saatlerde uyanıp işe gitmek için yola koyulan kişiler için zaman tasarrufu ve kolaylık sağlamaktadır. Bu konu ile ilgili eserlerde, Japon kültüründe var olan kâğıt gibi ince sürgülü kapıdan (*fusuma*) yan odaya geçmek iş yerine geçmek anlamına gelmektedir. Bu da zahmetsizce çalışma yerine varmak anlamına gelmektedir. Aynı şekilde, işe gitmenin tek sürgülü kapıyla oda değiştirerek 2 saniye kadar kısa bir zaman sürmesi ifade edilmektedir. Sabah erken saatlerde evden çıkarak trafikte zaman harcanmaması nedeniyle avantajlı bir durumdur. İşe gitmek için önceden hazırlığa gerek duyulmadığından da söz edilmektedir. Çalar saat çaldığında hemen uyanılsa bile tele çalışma sayesinde iş yürütülebilmektedir.

「行ってくる¹³」 ふすま一枚 テレワーク (今日も出勤¹⁴)

“Gidip geliyorum”/ tek sürgülü kapı¹⁵/ tele çalışma (*Ittekuru' / fusuma ichimai/ terewāku*)

通勤は 襖一枚 約二秒 (天和)

İşe gitme/ tek sürgülü kapı/ yaklaşık 2 saniye (*Tsūkin wa/ fusuma ichi mai/ yaku ni byō*)

テレワーク めざまし時計 八時半 (ぱんこ)

Tele çalışma/ çalar saat/ sekiz buçuk (*Terewāku/ mezamashidokei/ hachijihan*)

12 Uzaktaki insan. (Uzaktan çalışan insan.)

13 Japonca'da *ittekuru* ifadesi gidip geliyorum anlamına gelen kalıplaşmış bir sözcüktür. Genellikle “*ittekimasu*” şeklinde kullanılmaktadır.

14 Bugün de işe gitmek.

15 Türkçe'ye sürgülü kapı olarak çevrilen sözcük, Japonca'da *fusuma* sözcüğü olup, kâğıt gibi ince olan sürgülü kapıyı ifade etmektedir.

Uzaktan çalışma sırasında evde bulunan aile bireyleri veya ev hayvanları normal yaşantılarına devam etmektedirler. Bazı durumlarda iş yapmakta olan kişinin ekranından görünmeleri, iş ortamındaki stresli havayı dağıtmaktadır. Aşağıda, bu konuyla ilgili örneklere yer verilmiştir. Zoom'da toplantı yaparken, ev hayvanının da ekranda gözükmesi ile toplantıya katılanların yorum yaparak ortamın şenlenmesi dile getirilmektedir. İş yerinde toplantının olması durumunda ortam ciddiyetini korumaktadır. Çocuğun da ekrandan görünmesi, ortamdaki havayı değiştirmektedir.

Zoom中 ペット参加で 盛り上がる (犬家猫)

Zoom sırasında/ ev hayvanın katılımıyla/ ortam şenlenir (*Zūmuchū/ petto sankā de/ moriagaru*)

テレワーク 子供の参入 場が和み (ヨミ坊)

Tele çalışma/ çocuğun katılımı/ ortamı yumuşatır (*Terewāku/ kodomo no san'nyū/ ba ga nagomi*)

テレワーク たまの出勤 旅支度 (84男)

Tele çalışma/nadiren işe gidiş/yolculuk hazırlığı (*Terewāku/ tama no shukkin/ tabishido*)

Uzaktan çalışmada, toplantı sırasında bazı durumlarda kameranın kapalı tutulması istenmektedir. Bu durumda, ekran karşısında rahat davranılmaktadır. Web toplantısına yatarak katılması nedeniyle, evdeki kişiler tarafından uyuduğu düşünülmektedir. İş yeri ile karşılaştırıldığında rahat bir şekilde çalıştığı söylenilmektedir. Ateşli tartışma yaparken bile, evden çalışmada bilgisayar ekranından sadece üst kısmın görünmesi sebebiyle rahat kıyafetlerin giyilmesinden söz edilmektedir.

寝ているの? 返事がないよ Web会議 (ラーノ)

Uyuyor musun? / cevap yok/ Web toplantısı (*Neteiru no?/ henji ga nai yo/ Web kaigi*)

最後まで 顔を会わさず 送別会 (3年目のリモート社員¹⁶)

Sonuna kadar/ yüzü göstermeden/ veda partisi (*Saigo made/ kao wo awasazu/ sōbetsukai*)

激論も パジャマ姿の 下半身 (王様の耳¹⁷)

Ateşli tartışma bile/ pijamalı hali/ alt tarafı (*Gekiron mo/ pajama sugata no/ kahanshin*)

今の何? 半裸横切る Web飲み会 (あけたん)

Şimdi ne? / yarı çıplak uzanıp/ Web işme toplantısı (*Ima no nani?/ hanrayokogiru/ Web nomikai*)

İş yerinde toplantı sırasında yöneltilen sorulara hemen cevap verme zorunluluğu bulunmasına karşın, uzaktan çalışma sırasında duyamadığını ifade etmek bazı durumlarda sistemden kaynaklı sorun olarak görülmesi sebebiyle kurtarıcı bir durumdur. Aynı şekilde, uzaktan çalışma sırasında çevrimiçi veya çevrimdışı olma sadece tek bir işlemle mümkündür. İş ile ilgili işine gelmeyen durumda çevrimdışı olunarak, sistemsel bir sorun sebebiyle katılmadığını belirten mazeret üretilebilmektedir. İş yerinde çalışmalarını durumunda böyle bir kaçış bahanesi söz konusu değildir.

リモートで 便利な言葉 “聞こえません!” (リモートの達人)

Uzaktan/ yararlı sözcük/ 'duyamıyorum!' (*Rimōto de/ benri na kotoba/ 'kikoemasen'!*)

オンライン 不利になるたび オフライン (いくじなし¹⁸)

Çevrimiçi/ işine gelmeyince/ çevrimdışı (*Onrain/ furi ni naru tabi/ ofurain*)

16 Üçüncü sene uzaktan çalışan.

17 Kralın kulağı.

18 Eğitimsiz.

3.2.2. Uzaktan Çalışmanın Dezavantajları ile İlgili Eserler

Uzaktan çalışmanın avantajlarının olduğu gibi çeşitli dezavantajları da bulunmaktadır. Aşağıda, uzaktan çalışmanın dezavantajlı olması ile ilgili eserlere yer verilmektedir. Korona öncesi zamanlarda iş sonrasında yapılan içme toplantısından (*nomikai*) ayrılmak için, son trene yetişmek sebep olarak gösterilmektedir. Evden katılınması sebebiyle, toplantıdan ayrılmakta güçlük çekildiği anlaşılmaktadır. Web üzerinden yapılan içme toplantısı (*nomikai*) evde rahat bir ortamda olunması sebebiyle uzun sürmektedir. Bu durumda ise, şarjın bitmesi toplantıdan ayrılma bahanesidir.

終電が、、。 WEB飲み会では 充電が、、。 (直行直帰¹⁹)

Son tren / Web içme toplantısında/ şarj (*Shūden ga,,./ Webnomikai de wa/ jūden ga,,.*)

終われない 終電が無い ズーム飲み (ヒゲだるま)

Bitmiyor/ son tren yok/ Zoom içme toplantısı (*Owarenai/ shūden ga nai/ zūmu nomi*)

Evde tele çalışma yapan beyaz yakalı, büyük çocuk olarak görülmektedir. Teknik aksaklıkların olması sağlıklı bir çalışma ortamı olmadığını göstermektedir. Kamerayı kapattığını sanan kişinin, kamera kapalı olduğunu düşünerek rahat davranması ile ekrana yansımından söz edilmektedir. Zoom vb. uygulamalarda mikrofonun açık ya da kapalı olduğunu takip etmek streslidir. Mikrofonun kapalı olduğunu sanarak müdür hakkında yapılan dedikodunun, mikrofonun açık olması sebebiyle iletilmesi utanç verici bir durumdur. Sessize almayı unutup farkında olmadan yapılan dedikodunun yakalanmasından söz edilmektedir. Online toplantı sırasında, muhatabı olan kişinin sesini duyup duymadığını kontrol etmek için, duyuyor musun? şeklinde kendisine yöneltilen soruya duymuyorum diye cevap vermesini eleştirmektedir. Teknolojik aletlerin ya da yeni uygulamaların kullanımına alışılmaması sebebiyle zor durumda kalınmaktadır.

テレワーク 大きな子供が ひとり増え (ミートテック)

Uzaktan çalışma/ büyük çocuk/ bir kişi artar (*Terewāku/ ookina kodomo ga/ hitori fue*)

カメラOFF 忘れて晒す OFF姿 (にじのいろ)

Kamera kapamayı/ unutup görünür / kapalı görünüş (*Kamera OFF/ wasurete sarasu/ OFF sugata*)

マイクON 部長の悪口 配信中 (逆ペリカン)

Mikrofon açık/ müdürün dedikodusu/ iletiliyor (*Maiku ON/ buchō no waruguchi/ haishinchū*)

リモートの 上司の指示は 現場見ろ! (万年課長)

Uzaktaki/ amirin talimatı/ ortama bak! (*Rimōto no/ jōshi no shiji wa/ genba miro!*)

リモートで ミュート忘れて 愚痴バレル (ねぼ)

Rimōto de/ myūto wasurete/ guchi bareru

Uzaktan olunca/ sessize almayı unutup/ dedikodu yakalanır

“聞こえてる?” “聞こえてません”と なぜ言えた? (紅の星)

Duyuyor musun? / Duymuyorum? diye/ neden söyledim? (“Kikoeteru?” / “kikoetemasen”to/ naze ieta)

Sessize alma bazı durumlarda olumsuz bir durumdur. Toplantı sırasında konu hakkında iyi fikir ortaya atan kişi, mikrofonunun kapalı olması nedeniyle fikrini paylaşmamaktadır. Başka bir eserde de aynı durum söz konusudur. Toplantıda araya girerek fikrini paylaşmak isteyen kişiye, sesinin gelmemesi üzerine mikrofonunun kapalı olduğu söylenilmektedir.

19 Direkt gidip direkt geri dönen.

良い意見 したあとと言われる 「ミュートです」 (びろし)

İyi fikir/bulunca söylenilir/ “sessizde” (Yoi iken/ shita ato iwareru/ “myūto desu”)

ミュートです ツッコむ自分 マイクオフ (ニーマン)

Sessizde/araya giren ben/ mikrofon kapalı (Myūto desu/ tsukkomu jibun / maiku ofu)

Evden çalışmada evde bulunan masa ve sandalyeler kullanılmaktadır. Evde fazla masanın bulunmaması nedeniyle karı-koca, birlikte çocuklarının masasını kullanarak iş yapmaktadırlar. Evdeki masa ve sandalyenin çalışma için uygun olmadığı anlaşılmaktadır.

テレワーク 気付いた会社の イスの良さ (首肩凝蔵)

Tele çalışma/ farkına vardım şirketin/ sandalye kalitesi (Terewāku/ kizuita kaisha no/ isu no yosa)

夫婦して 子供机で テレワーク (吉 哉郎)

Karı-koca birlikte/ çocuk masasında/ tele çalışma (Fūfu shite/ kodomo tsukue de/ terewāku)

Evden çalışma ile zaman kavramı yitirilmiştir. Babanın evden iş yapması çocuk tarafından anlaşılmamaktadır. Evin hanımı ve çocukları tarafından iş yaparken izlenilmesi sebebiyle utanan beyaz yakalı çalışan tasvir edilmektedir.

女房も 子供も見てる 照れワーク (トショボク)

Hanım da/ çocuk da izler/ utanma çalışması (Nyōbō mo/ kodomo mo miteru/ terewāku)

Evden çalışan beyaz yakalının, çalışması sırasında hanımının ve çocuğunun da kendisini izlemesinden rahatsızlık duymaktadır. Bunu da aşağıda yer alan eşesli sözcükleri kullanarak ifade etmiştir.

テレワーク (terewāku): **tele çalışma** , 照れワーク (terewāku): **utanç çalışması**

何曜日? 在宅勤務で わからなく (小平主計将校)

Hangi gün? / evden çalışmada/ anlayamıyorum (Nan'yōbi?/ zaitaku kinmu de/ wakaranaku)

会議中 宅配無視して 妻怒る (猫兵)

Toplantı sırasında/ kargoyu ihmal edip/ hanım kızar (Kaigichū/ takuhai mushi shite/ tsuma okoru)

長時間 マスクと説教 耳痛し (酔っぱらい²⁰)

Uzun süre/ maske ve sunum/ kulak ağrıtır (Chōjikan/ masuku to sekkyō/ mimi itashi)

3.2.3 Uzaktan Çalışmada Farklı Tutum ile İlgili Eserler

Aşağıda yer alan eserlerde beyaz yakalı çalışanın, evde ve iş ortamında farklı tutum içinde olması aile bireyleri tarafından dile getirilmektedir. Evden çalışma sırasında düşük pozisyonda olması ya da tam tersi yüksek pozisyonda olması anlaşılmaktadır. Aile bireylerinin, iş ortamı hakkında sahip oldukları düşüncelerin farklı olduğu görülmektedir. Evde samimi olan babanın/kocanın işte sert davranması veya sert görünen babanın/kocanın iş yerinde itaatkâr olmak zorunda kalması gibi işteki yüzü ele alınmıştır.

テレワーク いつもと違う 父を知る (Terewāku/ itsumo to chigau/ chichi wo shiru)

Uzaktan çalışma/ her zamankinden farklı/ babayı tanıma (秋乃アキ)

別人か 初めて知った 仕事顔 (ぴよんきち)

20 Sarhoş.

- Farklı biri mi/ ilk defa bildim/ işteki yüzü** (Betsujin ka/hajimete shitta/shigotogao)
部下を褒め 妻に気遣う テレワーク (名ばかり父さん²¹)
- Astı övme/ hanım fark eder/ tele çalışma** (Buka wo home/tsuma ni kizukau/terewāku)
Web会議 知った亭主の 低い地位 (石笑)
- Web toplantısı/öğrendim kocamın/ düşük pozisyonunu** (Web kaigi/shitta teishu no/hikui chii)
会社では 偉そうなのねと 妻が言う (テレワークの弊害²²)
- İş yerinde/ söz sahibisin di mi diye/ hanım söyler** (Kaishade wa/erasōnanone to/tsuma ga iu)

3.2.4. Uzaktan Çalışmada Arka Plan Ayarlama ile İlgili Eserler

Uzaktan çalışma, Zoom gibi çeşitli uygulamalar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Ekranın arka planında farklı resimler kullanılmaktadır. Aşağıda yer alan eserler, uzaktan çalışmada arka plan ayarlama ile ilgilidir. Evden toplantıya katılmak için, arka planı güzel görünen bir yerin aranması, zaman zaman farklı odaların kullanılmasından söz edilmektedir. Bazı kişiler de arka plan olarak güzel manzara resimleri, lüks gökdelenler, iş sırasında absürt olarak karşılanan uzay resimlerini kullanmaktadırlar.

Korona virüs sebebiyle tüm dünyada çok sayıda ülke seyahat kısıtlaması uygulamıştır. Bu durum eserlere de yansımıştır. Sadece arka plan kullanarak o ülkeye gidilebilmesinden söz edilmiştir.

- 飲み会の 会場さがし 家の中 (ひだっち)
İçkili toplantının / yerini arama/ evin içinde (Nomikai no/kaijō sagashi/ie no naka)
Zoom飲み 背景代えて はしご酒 (5時から男²³)
- Zoom'da içme/ arka plan değiştirip/ mekân değiştirip içme** (Zūmu nomi/haikai kaete/hashigozake)
Zoom'da toplantı sonrasında içerek yapılan rahatlatma sohbeti için, arka planı değiştirerek *hashigozake* adı verilen mekân değiştirerek içme ele alınmaktadır.
- 一人だけ 背景宇宙な 一年目 (けんちゃん)
Sadece tek kişi/ arka plan uzaylı/ birinci yıl (Hitori dake/haikai uchū na /ichinen me)
リモートの 背景だけで いくハワイ (巢ごもり親父²⁴)
- Uzaktan/ sadece arka planla/ gittiğim Hawaii** (Rimōto no/haikai dake de /iku hawaii)
はしご酒²⁵ リモート部屋から リビングへ (ハルル)
- Mekân değiştirip içme/çalışma odasından/ oturma odasına** (Hashigozake/rimōto heya kara/ribingu e)
Mekân değiştirip içmeyi, uzaktan çalışma için bağlanmış olduğu odadan, oturma odasına geçerek gerçekleştirmektedir.
- リモートの 背景だけは タワマン風²⁶ (温光)
Uzaktan çalışmada/ sadece arka plan/ gökdelen gibi (Rimōto no/haikai dake wa/tawamanfū)

21 Sadece adım baba.

22 Tele çalışmanın zararları

23 5'ten sonra erkek.

24 Evde kalan baba.

25 はしご酒 (*hashigozake*) sözcüğü, sıradakinden bir sonrasına yer değiştirip, içerek yürüme anlamındadır.

26 タワマン(*tawaman*) sözcüğü, タワーマンション(*tawāmanshon/İng. Tower mansion*) sözcüğünün kısaltmasıdır.

3. 3. İŞE GİTMEME İLE İLGİLİ ESERLER

Aşağıda korona virüs nedeniyle işe gitmeme ile ilgili eserlere yer verilmektedir. Haftada bir gün işe gidilmesine rağmen, maske takarak çalışmanın zor olduğu anlaşılmaktadır. Yeni işe başlayan kişinin, çalışma zamanının korona virüsüne denk gelmesi nedeniyle çok az işe gittiğinden söz edilmektedir.

Korona virüsün yayılmasını önlemek amacıyla, iş yeri sahipleri tarafından işe gitmeden evden çalışma şeklinde işlerin yürütülmesi istenmektedir. İnsanlar için, her zaman içinde buldukları durumun dışındaki şeyler cezbedicidir. İşe gitmeye gerek olmamasına rağmen, işe gitme isteğinin olması ifade edilmiştir. İçinde bulunulan durum, rahat olmasına karşın zıttı olan durum daha çekici gelmektedir. İş yerine gerekmedikçe gitmeyerek, uzaktan çalışma ile işlerin yürütülmesinden söz edilmektedir.

週一の 通勤だけで 息切れる (けええええ)

Haftada bir/ işe gitmede/ nefesim kesilir (Shūichi no/ tsūkin dake de/ ikigireru)

社会人 出社したのは まだ5回 (テレ新入社員)

Çalışan/ işe gitmişliği/ henüz 5 kere (Shakaijin/ shussha shita no wa/ mada 5 kai)

通勤も しなくていいと したくなる (ないものなだり²⁷)

İşe gitme bile/ gerek olmayınca/ gidesim gelir (Tsūkin mo/ shinakute ii to/ shitaku naru)

初出社 入社二年で 初対面 (永利庵)

İlk işe gitme/ işe giriş iki yıl/ ilk yüzyüze (Hatsushussha/ nyūsha ni nen de/ hatsutaimen)

リモートで 不要不急に なる職場 (シュール) (Rimōto de/ fuyōfukyū ni/ naru shokuba)

Uzaktan çalışmada/ gerekmedikçe dışarı çıkmama/ olan iş yeri

3. 4. BEYAZ YAKALININ EVDE İSTENMEMESİ VE SOĞUK DAVRANILMASI

Bu kısımda yer alan eserlerde, beyaz yakalı çalışanın evde bulunmasının istenmemesi ve kendisine soğuk davranılması ile ilgili eserler yer almaktadır. Eserlere bakıldığında aile bireyleri tarafından evde istenmediği (çoğunlukla hanımı) ve soğuk davranılması ele alınmıştır. Evin hanımı kocasının işte olmasını istemektedir. Evde kalmasını istememesi sebebiyle, ne zaman işe gideceği ile ilgili olarak baskı kurmaktadır. Evden çalışma (tele çalışma) sisteminin sona ermesiyle de hanımının mutlu olduğu anlaşılmaktadır.

やっぱりね 亭主出勤 留守がいい (妻の本音²⁸)

Şüphesiz / kocanın işe gitmesi/ evde durmak iyi (Yappari ne/ teishu shukkin/ rusu ga ii)

テレワーク 解除で妻が 福反応 (風信子²⁹)

Tele çalışma/ bitince hanım/ şans tepkisi (Terewāku/ kaijo de tsuma ga/ fukuhan'nō)

会社へは 来るなど上司 行けと妻 (なかじ)

Şirkete/ gelme diyen amir/ git diyen karım (Kaisha e wa/ kuruna to jōshi/ ike to tsuma)

Korona virüsü nedeniyle, amirin çalışanına şirkete gelme demesi ve hanımının da git demesiyle arada kalan çalışan tasvir edilmektedir.

「出社は 次はいつなの?」 妻の圧 (在宅ワークマン³⁰)

27 Olmayan şeyi istemek.

28 Hanımın gerçek düşüncesi.

29 Bahçe sümbülü.

30 Evden çalışan.

İşe gitme günü/ bir sonraki ne zaman? / hanımın baskısı (*'Shusshabi wa/ tsugi wa itsu na no?'/ tsuma no atsu*)

「パパいるの!」在宅続き「またいるの?」*"Papa iru no!" / zaitaku tsuzuki/ "mata iru no"*

Baba evde misin? / evde kalma devam eder/ yine mi evdesin? (りんもり)

Baba her zaman işte olan bir birey olarak görülmektedir. Babanın sürekli iş yerinde olması nedeniyle, çocuk babasını evde görünce şaşırılmaktadır. Ancak, evde kalmanın devam etmesiyle yine mi evdesin? şeklinde hoşnutsuz bir ifade yer almaktadır. Kız çocuğu ile arasındaki ilişkinin kötü olması, korona virüsün yayılmasını önlemek amacıyla restoran veya kafelerdeki masalara şeffaf paravana benzetilerek daha kalın bir duvar bulunması tasvir edilmektedir.

Korona virüsün belirtilerinden birisi de yüksek ateştir. Korona olup olmadığının belirlenmesi için ateş ölçülmesi gerekmektedir. Evin hanımının ne kadar soğuk olduğunun, ateş ölçerle bile ölçülemeyeceği dile getirilmiştir. Ayrıca, hanımının önünde nasıl tepki vereceğini bilmeyerek donması, ekranın donmasına benzetilerek ifade edilmiştir.

娘とは アクリル板より 厚い壁 (ちく)

Kızıyla/şeffaf paravandan daha/ kalın duvar (*Musume to wa/akuriru ita yori/ atsui kabe*)

検温で 測れぬ妻の 冷たさよ (たじろいだ端末)

Ateş ölçerle/ ölçülemez hanımın/ soğukluğu (*Ken'on de/ hakarenu tsuma no/ tsumetasa yo*)

リモートじゃ ないのにフリーズ 妻の前 (ポンプ屋のポン)

Uzaktan da/ değil ama donarım/ hanımın önü (*Rimōto ja/ nai no ni furīzu/ tsuma no mae*)

3.5. KORONA NEDENİYLE HAREKETSİZLİK VE KİLO ALMA İLE İLGİLİ ESERLER

Koronanın etkisiyle tüm dünyada çok sayıda insan eve kapanmak durumunda kalmıştır. Tüm gün evde durulması, işe gidilmemesi ve sokağa çıkılmaması sebebiyle kilo alma kaçınılmaz olmuştur. Aşağıda bu süreç içerisindeki hareketsizlik ve kilo alma ile ilgili eserlere yer verilmektedir. Kilo alan kişinin tanınmaması, işe giderken yapılan hareketin faydalı olduğunun sonradan fark edilmesi eserlere yansımıştır. Tüm gün evde iken, çok sınırlı hareket edilmektedir. Korona sonrasında, işe gidileceği zaman sahip olduğu kıyafetlerin içine girip girilemeyeceği endişesi de görülmektedir. Korona döneminde bir beden fazla kilo artışının olması da eserlerin konusu arasındadır.

体重増え! リモート会議で あなた誰!? (ダイエットスタート³¹)

Kilo artması/ uzaktan toplantıda/ sen kimsin? (*Taijū fue!/ rimōto kaigi de/ anata dare!?*)

出勤が 運動だったと 気付く腹 (からあげ大好き³²)

İşe gitme/ spormuş diye/ farkına varan karın (*Shukkin ga/ undō datta to/ kizuku hara*)

このスーツ 入社するとき 入るかな (コロナ太り³³)

Bu takım/ işe giderken/ girebilir miyim ki (*Kono sūtsu/ shussha suru toki/ hairu kana*)

巢ごもりで MからLに 服反応 (Sugomori de/ M kara L ni/ fukuhan'nō)

Evde kalda/ M'den L'ye / kıyafet tepkisi (ダイエット³⁴)

31 Diyete başlama.

32 *Karaageyi* (yağda çeşitli yiyeceklerin un veya nişasta ile kaplanarak kızartılması) çok severim.

33 Korona şişmanlaması.

34 Diyet.

Evde kalma uygulamasıyla dışarı çıkmadan sürekli yemek yiyerek kilo alınması ele alınmaktadır. Eserde M bedenden L³⁵ bedene kıyafetlerin değiştiği dile getirilmiştir. 副反応 (*fukuhan'nō*) sözcüğü *yan tepki anlamına gelmektedir*. 副(*fuku*) ile aynı sesletime sahip olan ve kıyafet anlamına gelen 服 (*fuku*) kanjisi özellikle seçilerek kullanılmıştır.

在宅で トイレも含めて 55歩 (けとん)

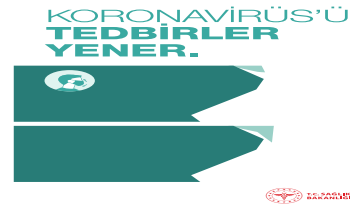
Evde kal'da/ tuvalet de dahil / 55 adım (*Zaitaku de/ toire mo fukumete/ 55ho*)

3.6. KORONA ÖNLEMLERİ İLE İLGİLİ ESERLER

Korona önlemleri ile ilgili olan bu kısımda yer alan eserler ve analizleri aşağıda yer almaktadır. Japonca' da 3密 (*sanmitsu*) sözcüğü; Yeni tip korona virüs salgınının önlenmesi için alınması gereken önlemleri ifade etmektedir.

Resim 1: Korona virüs salgınının önlenmesi için hazırlanan afiş Japonca ve İngilizce (Japonya)³⁶

Resim 2 :Korona virüs salgınının önlenmesi için hazırlanan afiş (Türkiye)³⁷

Yukarıdaki Japonya'da koronavirüsü önlemek için hazırlanan afişte 3密 (*sanmitsu*) olarak yer almakta ve aşağıda açıklamalarına yer verilmektedir.

- 1) 密閉空間 (*mippei kūkan*): **kapalı alan**
- 2) 密集場所 (*misshū basho*): **kalabalık yer**
- 3) 密接場面 (*missetsu bamen*): **yakın temaslı ortam**

Türkiye Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan afişte ise 2M,2E olarak yer almakta ve aşağıda açıklamalarına yer verilmektedir.

- 1) Maskeni doğru tak.
- 2) Mesafeni koru.
- 3) Ellerini sık sık yıka
- 4) Elinle yüzüne dokunma

Yakın temaslı ortamdan kaçınılması önemlidir. Torunu tarafından fazla yaklaşması sebebiyle uyarılma, iş yerinde astın yaklaşmaması, evin hanımına karşı tedbir almasına karşın, kendisini güçsüz hissederek hanımını yenelemesi ele alınmaktadır.

Sosyal mesafeye dikkat edilmesi bazı durumlarda mümkün olamamaktadır. Sigara içilen odaya girme kuralı, mesafeli olarak sıraya geçilmesidir. Ancak, herkesin sigara içmek için toplanması sebebiyle kalabalık ortam oluşturmaktadır. Bu da kalabalık yer, kapalı alan ve yakın temaslı ortam şeklinde korona virüsün bulaşması için elverişlidir.

Önceleri harçlığın elden verilmesine karşın, salgın sırasında önlem amacıyla, 3 M olarak geçen kapalı alan, kalabalık yerler ve yakın temaslı ortamdan kaçınarak gönderilmesinden söz edilmektedir. Önceleri kâğıt para verirken korona sebebiyle hesabına para gönderilmesi tasvir edilmektedir.

35 M (*medium*) orta ve L (*large*) büyük beden ölçüsünü ifade etmektedir.

36 Japonya Sağlık, Çalışma ve Refah Bakanlığı resmi web sitesinden alınmıştır.

37 Türkiye Sağlık Bakanlığı Korona virüs bilgilendirme resmi web sitesinden alınmıştır.

抱き上げた 孫が一言 蜜ですよ (白いカラス³⁸)

Kucakladığım/ torunumdan tek söz/ yakın mesafe (*Dakiageta mago ga hitokoto mitsu desuyo*)

蜜ですと ますます部下は 近よらぬ (急いで待て)

Yakın mesafe diye/ gitgide astım / yaklaşıyor (*Mitsu desu to/ masumasu buka wa/ chikayoranu*)

İş ortamında mesafeye dikkat edilmesi gerektiğinden astı yanına yaklaşmamakta ve iş yükü azalmaktadır.

「蜜です!」と 訴えたいのは 仕事量 (まっさん)

“Yoğun diye”/ sorgulamak istediğim/ iş miktarı (*Mitsu desu! to/ uttaetai no wa/ shigotoryō*)

蜜なのに 妻の抗体 なぜできぬ (パパ抜き)

Tedbirli olsam da/ hanıma antikor/ neden yapamam (*Mitsu nano ni/ tsuma no kōtai/ naze dekinu*)

喫煙所 入場規制で “蜜”の列 (禁煙してよかつ太郎)

Sigara içme yeri/ giriş kuralı/ önlem sırası (*Kitsuenjo/ nyūjōkisei de/ 'mitsu'no retsu*)

3蜜を 避けて振り込む お年玉 (孫孝行)

3M'den/ kaçınarak gönderirim/ harçlık (*3mitsu wo/ sakete furikomu/ otoshidama*)

あの蜜を 恋しがる日が くるなんて (めめりん)

Bu tedbirleri/ özleyeceğimiz gün/ gelecek mi ki (*Ano mitsu wo/ koishigaru hi ga/ kurunante*)

Korona'nın uzun sürmesi ve halen devam etmesi sebebiyle alınan tedbirlerin özleneceği günün geleceğini düşünme ile ilgili yazılan bir eserdir.

Resim 3: Komedi programı³⁹

8時だよ!! 昔は集合 今閉店

Saat sekiz!!/ önceleri toplanma/ şimdi dükkân kapama (*Hachi ji dayo!!/ mukashi wa shūgō/ ima heiten*)

Bu eserde Korona sebebiyle alınan önlem olarak yeme- içme yerlerinin kapanma saati 20:00 olarak belirlenmiştir. Eserde **Saat 8!!** ve **toplanma** olarak geçen kısım, **8時だよ!! 全員集合** (Saat sekiz! Herkes toplansın) adlı Japon komedi televizyon programı ile ilişkilendirilmektedir.

Restoranlarda yeme içme yasağının olması ve sadece paket servis hizmetinin verilmesi konusu da yer almaktadır. Korona öncesinde eve götürme denilince, iş yerinde tamamlanamayan işlerin evde yapılması için yanına alma anlamına gelmekte iken, korona döneminde restoranlarda virüsün bulaşıcılığını azaltmak amacıyla hazırlanan yemek siparişlerinin eve götürülmesini ifade etmektedir. Mesafenin korunması gerekliliği ve dezenfektan için alkol kullanımından da söz edilmektedir.

持ち帰り 昔は仕事 今はメシ (主夫と主婦)

Eve götürme/ önceleri iş/ şimdi yemek (*Mochikaeri/ mukashi wa shigoto/ ima wa meshi*)

38 Beyaz karga.

39 Görsel, <https://www.tbs.co.jp/tbs-ch/item/v2872/> web sitesinden alınmıştır. (E.T. 28.08.2022)

コロナ禍 程よく上司を ディスタンス (大舞剛人)

Korona salgını/ tam kararında patronu/ uzak tutma (Koronaka/hodoyoku jōshi wo/ disutansu)

ハンコ不要 出社も不要 次はオレ? (我楽多魔手箱)

Mühüre gerek yok/ işe gitmeye gerek yok/ sırada ben mi? (Hanko fuyō/ shussha fuyō/ tsugi wa ore?)

指よりも 喉に浴びたい アルコール (昭和生まれの令和人⁴⁰)

Parmaktan çok/ boğazıma dökmek isterim/ alkol (Yubi yori mo/ nodo ni abitai/ arukōru)

あなたとは 要請なくても ディスタンス (おとう)

Seninle/ istek olmasa da/ mesafe (Anata to wa/ yōsei nakutemo/ disutansu)

3.7. EVDE KALMA İLE İLGİLİ OLAN ESERLER

Bu kısımda evde kalma uygulaması ile ilgili olan eserlere yer verilecektir. **Evde kalma, kısıtlama, evde kalma zamanı** sözcüklerinin kullanımları görülmektedir. Bu uygulama tüm dünyada gerçekleştirilmektedir. Türkçe’de “**Evde kal!**”, İngilizce’de “**Stay Home**”, Japonca’da ise “**Ouchi jikan**”, “**Zaitaku**”, “**İe ni iro**” gibi sözcüklerle ifade edilmektedir. Aşağıdaki eserler uzun zaman sonra bir araya gelen aileler ve ailelerin durumu ile ilgilidir.

Beyaz yakalı çalışanın her gün sabah erkenden işe gitmesi, gece geç saatlere kadar mesaiye kalması sebebiyle eve döndüğünde aile ile ortak bir paylaşımının olmadığı anlaşılmaktadır. Korona öncesinde babanın geç vakte kadar çalışması nedeniyle evde akşam yemeğini yememektedir. Korona sebebiyle evde olan baba, ilk defa akşam yemeği yemektedir. Babanın evde olmasına alışkın olmayan çocuklar, babanın işi bırakıp bırakmadığını sorgulamaktadır. Babanın sürekli evde olması alışılmış bir durum değildir.

Evde kalma sırasında evin hanımı, evin yönetimini ele almakta ve kocasının emeklilik sonrasındaki halini görebilmektedir. Tüm ailenin evde kalmasına rağmen, aralarında birlik olmadığı anlaşılmaktadır. Çocuğun *Kimetsu no Yaiba* adlı animeyi izlemesi, karı- kocanın arasının bozuk olmasıyla evde kalma zamanı tasvir edilmiştir.

久々に 家族が揃った 在宅 (もう100パーセント出社おやじ)

Uzun zaman sonra/ aile toplandı/ evde kal’da (Hisabisa ni/ kazoku ga sorotta/ zaitaku de)

Aile bireyleri uzun zaman sonrasında evde kal uygulaması sayesinde bir araya geldikleri anlaşılmaktadır.

自粛中 見えた夫の 定年後 (ハジちゃん)

Kısıtlamada/ görebildim kocamın/ emeklilik sonrası (Jishukuchū/ mieta otto no/ teinengo)

コロナ禍で 初めて食べる 父ごはん (囑託人⁴¹)

Korona salgınında/ ilk defa yer/ baba akşam yemeği (Koronaka de/ hajimete taberu/ chichi gohan)

子は鬼滅 夫婦は亀裂 おうち時間 (ねこのすけ)

Çocuk Kimetsu⁴²/ karı-koca çatırtı/ evde kalma zamanı (Ko wa kimetsu/ fūfu wa kiretsu/ ouchi jikan)

在宅で いつしか妻が 管理職 (抹茶坊主)

Evde kal’da/ hangi arada hanım/ yönetme işi (Zaitaku de/ itsushika tsuma ga/ kanrishoku)

40 Shōwa doğumlu Reiwa insanı.

41 Kısmi zamanlı (part-time) çalışan

42 Kimetsu sözcüğü, Kimetsu no Yaiba (鬼滅の刃) olarak adlandırılan animeyi ifade etmektedir.

在宅で 仕事辞めたの お父さん (詠み人知らず⁴³)

Evde kal'da/ işi bıraktın mı/ baba (Zaitaku de/ shigoto yameta no/ otōsan)

自粛して 家での晩酌 皆勤賞 (たかちほ)

Kısıtlamada/ evdeki akşam içkisi/ katılım ödülü (Jishuku shite/ ie de no banshaku/ kaikinshō)

Aile üyelerinin hepsinin kısıtlamaya katılması sebebiyle ödül olarak akşam içkisi içmeleri ele alınmıştır.

皆勤賞 sözcüğü, iş yeri okul gibi yerlerde devamsızlık, geç kalma, erken ayrılma yapmadan katılan kişiler için olan ödüldür. Kısıtlama sırasında evin tüm üyelerinin evde olmaları nedeniyle katılım ödülü olarak akşam içkisi içmeleri ifade edilmiştir.

Korona döneminde dünyaya gelen veya küçük yaşlardaki torun ile görüşememe de eserlerde yer almaktadır. Torunun yüzünün sadece telefon aracılığıyla görülmesi üzücü bir durum olarak ele alınmaktadır. Henüz göremediği torununun uzun zaman geçmesiyle yürümeye başlaması ifade edilmektedir.

孫の顔 初めて見るのは スマホ越し (デレデレじいちゃん)

Torunun yüzü/ ilk defa görme/ telefon üzerinden (Mago no kao/ hajimete miru no wa/ sumahogoshi)

スクスクと 育つ孫見る スマホ越し (Sukusuku to/ sodatsu mago miru/ sumahogoshi)

Sağlıkla hızlı/ büyüyen torunu görme/ telefon üzerinden (遠方のジイ)

自粛中 まだ見ぬ孫が もう歩く (初爺ちゃん⁴⁴)

Kısıtlamada/ daha görmediğim torun/ artık yürüyor (Jishukuchū/ mada minu mago ga/ mō aruku)

Aşağıda geçen eserlerde, gidilmek istenmeyen yerler için korona salgınının bahane edilmesi konu olarak yer almaktadır. Davet edilen yere gitmemek için OHAL bitince gidelim şeklinde kaçamak sözün kullanılması ve korona bitince reddetme bahanesi bulmada zorlanılacağından söz edilmektedir.

宣言が 明けたら行こうが 逃げ文句 (佐久間の大工)

OHAL/ bitince gidelim ama/ kaçamak söz (Sengen ga/ aketara ikō ga/ nige monku)

誘い断つ 理由に困る コロナ明け (波乗り介)

Daveti reddetme/ sebepte telaşlanırım/ korona bitince (Sasoitatsu/ riyū ni komaru/ korona ake)

3.8. AŞI İLE İLGİLİ OLAN ESERLER

Aşağıda aşı ve yan etkisiyle ilgili olan eserlere yer verilmektedir.

熱っぼい 昔は入社 今待機 (メタボ)

Ateşim var gibi/ önceleri işe gitme /şimdi karantina (Netsuppoi/ mukashi wa shussha/ ima taiki)

Önceleri biraz ateşin olduğu hissedildiğinde işe gidildiği ancak şimdi korona virüsünün belirtileri arasında yer alması nedeniyle evde karantinada olmaktan söz edilmektedir. Bu eserde ateşin çıkması, korona virüsünün belirtisi olabileceği gibi, aşı sonrasındaki ateş de olabilmektedir. Aşının yan etkileri ile ilgili olan eserler de yer almaktadır.

ワクチンの 副反応よ もうデルナ (青き民)

Aşının/ yan etkisi/ çıkmasana (Wakuchin no/fukuhan'nō yo/ mōderuna)

⁴³ Takma ad, anonim anlamındadır.

⁴⁴ İlk dedecik.

Eserde aşının yan etkisinin çıkmamasından söz edilmektedir. モーデルな(*mōderuna*) ifadesi, aşı türü olan *Moderna*'nın Japonca モデルナ(*moderuna*) şeklinde kullanımını çağrıştırmaktadır.

打ちました! ワクチン?いいえ 大谷さん (リモートも下座)

Vur(ul)du!/ aşı mı? hayır / Ötani (*Uchimashita!/ wakuchin? iie/ Ōtani san*)

Eserde geçen vurulmak sözcüğü aşı ile ilgili olarak sıkça kullanılmaktadır. Bu eserde, ünlü beyzbol oyuncusu 大谷翔平 (*Ōtani Shōhei*)'in vuruşu ile ilgilidir.

Korona virüsün hayatımıza girmesiyle, selamlaşmanın da değiştiği görülmektedir. Tanıdık kişilerle karşılaştığında önceleri normal şekilde selamlaşılmaktadır. Ancak, korona salgını sırasında yapılan selamlaşmanın aşı vurulup vurulmadığı veya ateşinin çıkıp çıkmadığının sorulması şeklinde olduğu ifade edilmektedir.

あいさつは もう打ちました? 熱は出た? (39°C超え若ぶりおじさん⁴⁵)

Selamlaşma/ vuruldun mu? / ateşin çıktı mı? (*Aisatsu wa/ mō uchimashita? / netsu wa deta?*)

アイドル級 予約が取れない 接種券 (たまらんや)

İdol gibi/ randevu alınmıyor/ aşı kuponu (*Aidorukyū/ yoyaku ga torenai/ sesshuken*)

Japonya'da aşı olmadan önce yaş aralığına göre adreslere gönderilen aşı kuponu ile ilgilidir. Bu aşı kuponu olmadan aşı için randevu alınamamaktadır. Bu nedenle de aşı kuponu ile ilgili olarak, İdol gibi ulaşılamaz olduğundan yakınılmaktadır.

お肌より 福反応で 若さ自慢 (おおやん)

Ciltten çok/ yan etki ile/ gençlik övünmesi (*Ohada yori/ fukuhan'nō de/ wakasa jiman*).

Eserde aşının yan etkisinin olup olmaması ile övünmenin gençliğin belirtisi olduğundan söz edilmektedir. Cildin genç görünüp görünmemesinden çok, yan etkinin önemli olduğu vurgulanmaktadır.

4. SONUÇ

Japon kısa şiiri olan *senryū* aracılığıyla insanlar, korona virüs gibi ölümcül sonuçları olabilen salgın sırasında bile içinde buldukları durumu esprili bir şekilde dile getirerek, yaşadıkları sıkıntılı durumdan birazcık da olsa uzaklaşmaya çalışmışlardır. Bu şiirin popüler olmasında kişilerin kendi adlarını gizleyerek takma adla eserlerini elektronik ortamda ulaştırmaları önemli bir yere sahiptir. Elektronik ortamda yayınlanması sebebiyle çok sayıdaki kişiye ulaşmakta ve kişilerin kendileriyle aynı duyguları yaşayanların olduğunu bilmeleri rahatlamalarını sağlamaktadır.

Bu çalışmada, 2020 ve 2021 yıllarına ait 200 eser arasından korona virüs ile ilgili olan 132 eser analiz edilmiştir⁴⁶. Analiz sonucunda eserlerde korona virüs ile Japonya'daki hayatı etkileyen yeni yaşam tarzı ile ilgili sözcüklerin ve eserlerin çoğunlukta olduğu görülmüştür. Ele alınan şiirlerde korona virüs ile ilgili geçen sözcükler; *maske, işe gitme, tele çalışma, uzaktan çalışma, toplantı, web, evde kalma, yoğun, korona, arka plan, Zoom, çevrimiçi, sessiz, kısıtlama, mesafe, aşı, vurulmak, virüs* olarak tespit edilmiştir. Tüm eserler, *maske kullanımı, uzaktan çalışma, uzaktan çalışmanın avantajları ve dezavantajları, uzaktan çalışmada farklı tutum ile ilgili eserler, uzaktan çalışmada arka plan ayarlama ile ilgili eserler, işe gitmeme, beyaz yakalının evde istenmemesi ve soğuk davranılması, korona nedeniyle hareketsizlik ve kilo alma, korona önlemleri, evde kalma, aşı ile ilgili olan eserler* olarak konulara ayrılmıştır.

Korona virüsün bulaşmasını ve yayılmasını önlemede, önemli bir rolü olan maske kullanımı ile ilgili eserlerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Eserlerde maske; yüzü saklayan, nefes almayı zorlaştıran, yüz ifadelerini

45 39°C'yi gençliğinden beri aşan amca.

46 Çalışmada yer almayan eserler de bulunmaktadır.

okumada engel olan, beyaz yakalı çalışanın hanımının dırdırını önleyemeyen bir nesne olarak yer almaktadır. Maske ile ilgili olumlu ifadeler ise; maske takılı iken yakışıklı veya güzel bulunması sebebiyle çıkarılmak istenmemesidir.

Korona virüsün etkisiyle çalışma hayatında da değişikliğe gidilmiştir. Uzaktan çalışma, tele çalışma, online gibi sözcükler günlük hayatta olduğu gibi eserlerde yer almaktadır. İş yerine gitmeden evden çalışma sistemine geçilmiştir. Ayrıca eserlerde uzaktan toplantı yapmayı sağlayan ülkemizde oldukça yaygın olarak kullanılan ZOOM sözcüğü eserlerde geçmektedir. Uzaktan çalışmanın avantajları olduğu gibi dezavantajları da bulunmaktadır.

Eserlerde her ikisi (avantaj ve dezavantaj) yer almaktadır. Uzaktan çalışmada ekranda güzel görünme kaygısı ve gösteriş yapma önemlidir. Avantajları, sadece bir sürgülü kapı ile işe gidilmesi, işine gelmediği zaman çevrim dışı olunabilmesi, serbest kıyafetin giyilmesi, sadece ekrandan görülen kısmın iyi kıyafet giyilmesi, çocuğun ve ev hayvanının online toplantıya katılması ve ortamın yumuşaması şeklindedir. Uzaktan çalışmanın dezavantajları; son tren bahanesinin olmaması, toplantıdan çıkamama, kamerayı açık unutma ve rezil olma, teknik aksaklıkların yaşanması, sessizde olma ve konuşmaya çalışma ya da tam tersi olarak, mikrofonun kapalı olduğunu düşünerek müdürün dedikodusunun iletilmesi, aile bireyleri tarafından gözetlenmek ve çalışmaya konsantre olamamak, iş yerindeki masa ve sandalye gibi kaliteli malzemelere sahip olmama ile ilgilidir. Uzaktan çalışmada arka plan ayarlama ile ilgili eserler de yer almaktadır. Bu eserlerde, uzaylı, Havai, gökdelen gibi arka planları seçme ve uzaktan çalışmanın bitiminde içkili toplantı için evin içinde arka planı düzgün farklı bir yere geçmekle ilgilidir. Beyaz yakalı çalışanların iş ve aile arasındaki farklı tutumlarına aile bireyleri tarafından dikkat çekilmektedir. Beyaz yakalı çalışanların evde olmaları aile bireyleri tarafından özellikle de hanımı tarafından istenmemekte olup, bir an önce işe başlaması beklenmektedir. Aynı şekilde beyaz yakalı çalışan da hanımının dırdırından şikayetçi olup, maskenin bile engelleyemeyeceğini belirtmektedir. Beyaz yakalı senryū yarışmasında, hanımları ile ilgili şikayetlerin yer alması bu şiir yarışmasının özelliğidir.

Korona nedeni ile hareketsiz olma ve kilo alma ile ilgili eserler, kıyafetlerin olmamasından duyulan endişe ve kilo alınması sebebiyle tanınmama ile ilişkilidir. Aşı ile ilgili olarak, aşı kuponunun zor alınması, selamlaşmada aşı vurulup vurulmadığının sorulması, yan etkileri ile ilgili, ateşin olması ve karantinaya girme şeklindedir. Korona önlemleri ile ilgili eserlerde, maske-mesafe-hijyen kurallarına uyma, kalabalık yerlerden kaçınma, evde kalmada aile bireylerinin uzun zaman sonra bir araya gelmesine rağmen ortak noktalarının bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Korona virüs ile ilgili olarak belirsizlik, karamsarlık hissedilmesine rağmen ele alınan eserlerde halkın moralini bozacak ya da kötü hissetmesine yol açacak eserlerin varlığı tespit edilmemiştir. Türk Halk âşıkları tarafından yazılan eserlerde korona virüsün ortaya çıkışı, insanların günahkâr olmaları ve kötülük işlemelerine karşılık olarak gönderilen ilahi bir imtihan olarak görülmektedir. Ayrıca, koronaya karşı sitem ve beddua etmektedirler. Sadece koronaya karşı kalmayıp, kötü ve zalim kişilerin de bu virüs ile cezalarını çekmelerini istemektedirler. Türk halk âşıkları tarafından kötü ve olumsuz olarak ele alınan korona virüs hastalığı, mizahi şiir türü olan *senryūlarda* eğlenceli bir şekilde ele alınmaktadır. Dini inanıştan kaynaklanan bozukluk, sitem, beddua gibi eserler tespit edilmemiştir. Bunun dışında geçen korona virüsü önlemleri, maske- mesafe- hijyen kuralları, gibi konuların ortak olduğu görülmüştür.

Korona virüs küresel salgını tüm dünyada etkisini göstermesi sebebiyle, insanların yaşamış olduğu duygular ortaklık göstermektedir. Bu bağlamda farklı coğrafyalarda yaşayan, farklı kültürlere sahip olan kişilerin benzer eserler ortaya koymaları evrenselliğin önemini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Altınkaynak, E. (2020). HALK ŞAİRLERİNİN DİLİNDE COVID 19 (KORONA VİRÜS). Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, (46), 372-393 . DOI: 10.17498/kdeniz.734744
- Büyükokutan Töret, A. (2021). COVID-19: KÜRESEL SALGIN SÜRECİNİN ÂŞIK NURŞAH'IN ŞİİRLERİNE YANSIMASI. Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 14 (34) , 494-509 . DOI: 10.12981/mahder.901210
- Çetin, İ. (2020). ELEKTORONİK ORTAMDA KOVİD-19 SALGIN EDEBİYATI (ŞİİR ÖRNEĞİ). *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-18.

- Güven, D., Ç, (2016),” Dünya Edebiyatında “Amansız Hastalık”söylemi- Sontag, Karatani ve Dumas Fils Örneklerinde/Discourse of “Mortal illness ”in World Literature- in cases of Sontag, Karatani and Dumas Fils”TURKISH STUDIES- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic- Volume 11/4 Winter 2016
- Ito, A., Wei Z., Grib, D. (2021), “Daiikkai Nagoya Daigaku Tabunka Kyōsei: Senryū kontesuto no jicchi to ōbosakuhin no bunseki: Senryū ga han’ei suru Koronaka ni okeru gakusei seikatsu”. Nagoya Daigaku Kokusai Kyōike Kōryū Sentā Kiyō (8), 143-148
- Kusaki, M., Kawachi, A. (2022). “JLP Senryū Kontesuto Jissen Hōkoku”Tabunka Shakai to Gengo Kyōiku, Vol. 2
- Murata, A. (2022) Koronaka no “Nihon Ryūgaku” Gaikokujin no ryūgakusei no kodoku to reciriensu, Tabunkashakai to Gengokyōiku, 2,1-15
- Saraç, Ö. (2020). Salgın hastalıkların âşık tarzı Türk şiirine yansıması: Yeni tip koronavirüs (COVID-19) örneği. Millî Folklor, 16 (127), 18-34.
- Sueyoshi, M. (2019). Tekisuto Mainingu Nyūmon Excel to KHCoder de Wakaru Dētā Bunseki, Kabushiki Kaisha Ohmsha
- Teke, S. “Gerçek Ozan Kimdir Diye Sorarsan/Çağına Tanıklık Eden Kişidir: Âşıkların Toplumsal Rollerini Açısından Koronavirüs Konulu Eserleri”. Milli Folklor 16 (2020): 5-17 <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/millifolklor/issue/56908/772742>>
- YILDIZ, İ. (2020). Sosyal medya salgını: Türkiye’de korona’nın mizahi yönü. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, (6), 150-172.

İnternet Kaynakları

- <https://dictionary.cambridge.org/tr/> web sitesinden alınmıştır. (E. T. 02.10.2022)
- https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/american_english/salaryman (E. T. 02.10.2022)
- <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/white-collar> (E. T. 02.10.2022)
- https://covid19.saglik.gov.tr/Eklenti/38025/0/covid-19tedbirlerbilgilendirmeafisia3pdf.pdf?_tag1=B5379F91A77551EB13517F7FE6CF1B7783825277 (E.T.02.10.2022)
- <https://www.mhlw.go.jp/content/10900000/000614802.pdf> (E. T. 02.10.2022)
- <http://www.kantei.go.jp/jp/content/000061935.pdf> (E. T. 02.10.2022)

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).